

Yrd. Doç. Dr. Derya YAYMAN / Dr. Mestan YAYMAN

Aile İçi Şiddetin Önlenmesinde Mülki İdare Amirlerinin Rolü

İnsanoğlunun yaratılışından beri aile hep varolagelmış ve toplumların temel taşı olmuştur. Tarihe baktığımızda devletleri oluşturan toplumlarda aile bağlarının ve aile içi ilişkilerin güçlü olduğu dönemlerde devletlerin, hep büyüme trendinde olduğunu, aile bağlarında çözümlerin başladığını ise zayıfladığını görürüz. Toplamlar ve devletler bu temel taşların üzerine kurulmaktadır. Bu temel taşlarda çözümler oldukça toplumlarda da çözümler başlamakta, toplumdaki çözümlere paralel olarak da devletler çeşitli problemlerle karşılaşmaktadırlar. Gerçi tarihin her evresinde veya her devletteki çözümme sadece ailelerdeki çözülmeye bağlı olarak gelişmemiştir. Ancak devletlerin ve toplumların çözülmesinde dış etkenler (saldırı, işgal vb.) hariç, en önemli etkenlerden birisi aile olmuştur.

Son dört bin yıldaki seksen uygarlıkla ilgili kapsamlı bir araştırma yapmış olan İngiliz Antropolog John D. Urwin, her uygarlıkta aile bozul-

dukça uygarlığın da parçalanmaya başladığını görmüştür. Urwin'in araştırmasına göre bekar erkek, enerjisini şehvet ve arzuları yönünde kullanırken, evlendiğinde ev kurmak için ter dökmekte, geleceğe yatırım yaparak en iyi faaliyeti yapmaya çalışmaktadır (Kaya, s:54).

Toplumların temel taşı olan aileyi; insan neslinin devamını sağlayan, ilişkilerin belli bir biçimde düzenlendiği, anne, baba ve çocuklar arasında içten, sıcak ve güven verici ilişkilerin kurulduğu, ekonomik etkinliklerin belli bir ölçüde yer aldığı en küçük toplumsal kurumdur şeklinde tanımlayabiliriz. Bir başka tanımla aile; bireylerin karşılıklı seçimleriyle fiziki ve duygu boyutundaki gereksinimlerini doyurucu bir şekilde karşılayabildikleri sosyal bir yapıdır (Yayman-Çımat, s:31-33).

Her bireyin fiziksel ve duygusal gereksinimleri vardır. Fiziki gereksinimler kolayca tanımlanırken, duyguya ait olanlar; samimiyet, güç ve anlam olarak üç şekilde ifade edilebilir.

Anayasal teminat altına alınmış olan ailenin korunması konusunda bugün Devlet, üzerine düşeni yapmaya çalışmakta, lakin yeterli olamamaktadır. Bu anlamda mülki idare amirlerine çok büyük görevler düşmektedir. Devletin taşradaki temsilcileri olan mülki idare amirleri aile içi şiddetin azaltılmasına yönelik eğitim seminerleri düzenleyebilirler, il ve ilçelerine konunun uzmanlarını çağırarak seminerler, konferanslar, paneller yapabilirler.

Pek çok kişiye göre samimiyet; cinsel yaşamı, güç; iş yaşamını, anlam ise çocuklarla beraberliği kapsar. Bu beraberlikte huzuru ve mutlulu-

ğu yaşamak için çocukların temel ihtiyaçlarının bilinmesi çok önemlidir (Uluğ, s:247).

Milletlerin hayatlarını güçlü bir şekilde devam ettirmelerinin en temel şartı, sağlıklı bireylerin yetiştirilmesidir. Ruhen sağlıklı bireyler ancak ruhen sağlıklı ve güçlü insanlar tarafından yetiştirilebilir. Evlat yetiştirmek aynı zamanda evli her kadın ve erkeğin kendi milletine karşı doğal olarak yerine getirdiği bir görevdir. (Durmuş, s:1). Bu görev anlayışı zamanla değişebilmektedir. Eskiden aileler neslin devamı ve gelecekte kendilerine bakacak düşüncesiyle çocuk yaparlarken, günümüzde özellikle ekonomik durumu iyi olan aileler çocuk yapmamayı tercih edebilmektedirler.

Aile kavramı geçmişe göre günümüzde ciddi bir değişim yaşamaktadır. Eskiden geniş aile; anne, baba, büyükanne, büyükbaba, çocuklar, bazen de amca, dayı vb. beraber yaşanan aile olarak adlandırılırken, günümüzde, anne, baba ve çocuklardan oluşan çekirdek aileler daha yaygın hale gelmektedir. Hatta günümüzde çekirdek aileden farklı olarak çocuksuz, tek ebeveynli, tekrar evlenmiş ebeveynli, nikahsız ve eşcinsel aileler de bulunmaktadır. Bu durumda aile tanımlarında anne, baba ve çocuk sözcüklerine rastlamamız mümkün olmamaktadır. Ancak temel aile modeli anne, baba ve çocuğun bulunduğu çekirdek aile tipidir.

Geniş aileden çekirdek aileye doğru devinleşen yapıda aile içi şiddette de ciddi bir artış göze çarpmaktadır. Geniş ailelerde aile bireyleri topluca yaşadıklarından iş bölümü, çocukların bakımı gibi konularda aile büyüklerinin katkısı yadsınamaz bir gerçekten çekirdek ailede böyle bir katkıdan söz etmek mümkün değildir.

Günümüzde aile içi şiddet, şiddet vakalarında önemli bir yer tutmak-

tadır. Kelime olarak şiddet, bireyin bedensel ve ruhsal açıdan zarar görmesine, yaralanmasına ve sakat kalmasına neden olan bireysel ve toplu hareketlerin tamamıdır. Aile içi şiddet ise bu davranış ve eylemlerin aile içinde gerçekleşmesidir. Aile içi şiddet, büyük oranda kadın ve çocuklara, nadiren de yaşlılara yönelik olmakla birlikte, istisnai de olsa erkeğe karşı kadın tarafından uygulanabilmektedir (Yıldız, s:151).

İnsanlık tarihindeki ilk şiddet vakası, Habil ve Kabil kardeşler arasında eş seçimiyle ilgili olarak yaşanmıştır (Tarhan, s:181).

Aile içi şiddetin türlerini fiziksel şiddet, duygusal şiddet (psikolojik şiddet-karşımadaki insanda değersizlik duyguları uyandırmak vb) ve sözlü şiddet (ses tonunun yükselmesi, bağırma, azarlama gibi) olarak ayırmamız mümkündür.

Aile içi şiddetin birçok nedeni bulunmaktadır. Bunlardan bazılarını şu şekilde sıralayabiliriz:

1. Alkol, kumar gibi kötü alışkanlıklar,
2. Aldatma,
3. Birbirinin sevgi ve ilgisini yetersiz görme,
4. Kültür ve eğitim farkı, sosyal statü farkı,
5. İşsizlik ve yoksulluk,
6. Gereksiz kıskançlıklar ve kompleksler,
7. Cinsel problemler,
8. Eşlerin ailelerine yönelik eleştiriler,
9. Ailede edindikleri farklılıklar,
10. Siyasi ve dini (manevi) farklılıklar,
11. Fitrat (kişilik) farklılığı vb. (Tokpınar, s:29).

Fitrat farklılıkları konusunda yapılan araştırmalarda, insanlarda, yaratılıştan veya daha sonraki süreçlerde elde ettiği kazanımlardan dolayı

dokuz ayrı kişilik tipinin olduğu tespit edilmiştir. Bunlar; mükemmeliyetçi, yardımsever, başaran, sıradışı, gözlemci, sorgulayıcı, ehlikeyf, reis, arabulucu (Baran, s:68) olarak sıralanabilir. İnsanlar arasında ciddi anlamda kişilik farklılıkları vardır.

Kişiler evlenmeden önce kendi kişilik tipine uygun bir kişiyle evlenmezse veya kendi kişiliğine zıt biriyle evlenirse ve bu evlilikte kendini değiştirme veya yenileme ihtiyacı duymazsa aile içi şiddet kaçınılmaz olacaktır. Örneğin mükemmeliyetçi bir kişilik tipine sahip birisiyle ehlikeyf birisinin evliliğinden mutlu bir aile yuvasının kurulması hemen hemen imkansız gibi birşeydir.

Alkol, kumar ve eşlerin birbirini aldatması günümüzde aile içi şiddeti arttıran en büyük nedenlerden biridir. Dünya Sağlık Örgütü'nün yapmış olduğu bir araştırmaya göre dünyada işlenen cinayetlerin %85'i alkolden kaynaklanmaktadır. Aile içi şiddetin pik yaptığı nokta, eşlerden birinin diğerinin yaşamına son vermesidir. Dünyadaki cinayetlerin %85'inde alkolün etkisi varsa ölümle sonuçlanan aile içi şiddette de aynı oranın varlığından bahsetmek yanlış olmasa gerektir.

Kumar, eşlerin birbirine ayırmaları gereken zamanı uzun süre kumar masalarında geçirmeleri sonucunu doğurmaktadır. Bu, eşlerin birbirine değer vermemesine yol açmakta ve ailede güven bunalımına neden olmaktadır. Ayrıca kumarda insanlar zaman zaman kazançlarını kaybetmekte, bu da aile içi şiddeti artırmaktadır.

Günümüzde özellikle şehir hayatında eşlerin uzun süre iş yerlerinde kalmaları eşlerin birbirlerini ihmal etmesi sonucunu doğurmaktadır. Bu durumda eşler duygusal olarak başka kişilere gönül verebilmekte, bunun sonucu olarak da aile içi şiddette ciddi bir artış olmaktadır. Şehir nüfuslarının kalabalıklığı, eğ-

lence mekanlarının yaygınlığı eşlerin kaçamak yapmalarına fırsat vermektedir. Eşler birbirini kandırmaya başlayınca ailede güven bunalımı doğmakta, evliliğin olmazsa olmazlarından sadakat duygusu ortadan kalkmaktadır. Bu durum da aile içi şiddetin artmasına neden olmaktadır.

Okullarımızda anaokullarından başlayarak üniversiteyi bitirdiği güne kadar çocuklarımıza birçok bilgiyi aktarırken ne yazık ki aile ile ilgili hiç bir bilgi verilmemektedir. Bunun yanı sıra devlet memuru olacak vatandaşlarımıza KPSS' de her türlü soru sorulurken, bir insanın ömür boyu sürdüreceği aileyle veya çocuk yetiştirmeyle ilgili hiçbir soru sorulmamaktadır. İnsanlar kendi ailelerinde gördükleri, veya çevrelerinden edindikleri birtakım iyi veya kötü davranışları, eşlerine veya çocuklarına uygulayarak hayatlarını devam ettirmektedirler.

Son zamanlarda insanlar kişisel gelişimle ilgili birtakım kaynaklara ulaşma ve okuma konusunda ciddi gayret içerisine girmiş ve kişisel ge-

lişim kitapları satışında kayda değer bir artış olmuştur.

Ayrıca aile içi iletişim ve anne-baba tutumları, aile-çocuk ilişkileri konularında seminer, konferans gibi etkinliklerde ciddi bir artış göze çarpmaktadır. Ancak bu tür faaliyetlerin devletten daha çok özel sektör veya sivil toplum örgütleri tarafından gerçekleştirildiğini görüyoruz. İstisnai de olsa kamuda da bu tür faaliyetlerin yapıldığına şahit oluyoruz.

Örneğin 2001-2002 yıllarında Batman'daki intihar olaylarını azaltmaya yönelik olarak Batman Valiliğiince yürütülen "Çocuktaki Değişimi Anlama Sağlıklı Aile İlişkilerini Güçlendirme" projesi kapsamında 2001 yılında 30.000 anne-baba ve 8.000 lise öğrencisine, 2002 yılında da 40.000 anne-baba, 35.000 ilköğretim ve lise öğrencisine eğitim seminerleri verilmiş ve bu seminerler sonucunda Batman'da intihar olaylarında ciddi azalmalar olduğu görülmüştür.

Aynı proje 2009-2010 yıllarında Muğla'da toplum boyutu da katılarak "Çocuktaki Değişimi Anlama Sağlıklı Aile ve Toplum İlişkilerini Güçlendirme" adı altında uygulanmıştır. Muğla'da uygulanan projede ilde bulunan 7.000 öğretmen, yaklaşık 15.000 devlet memuru ve 11.000 anne-baba eğitim seminerlerine katılmıştır. Seminerlere katılan bu kişilere uygulanan anket sonuçlarına göre ciddi davranış değişikliği sağlandığı görülmüştür. Her iki projenin de aile içi şiddetin azaltılmasına ciddi katkı sağladığı bir gerçek olmakla birlikte ne yazık ki her iki proje de mülki amirlerin sahip çıkmaması nedeniyle yarıda kalmıştır.

Anayasa'nın 41'inci maddesi; "Aile, Türk toplumunun temelidir ve eşler arasında eşitliğe dayanır. Devlet, ailenin huzur ve refahı ile özellikle ananın ve çocukların korunması ve aile planlamasının öğretimiyle uy-

gulanmasını sağlamak için gerekli tedbirleri alır, teşkilatı kurar” şeklinde.

Anayasal teminat altına alınmış olan ailenin korunması konusunda bugün Devlet, üzerine düşeni yapmaya çalışmakta, lakin yeterli olamamaktadır. Bu anlamda mülki idare amirlerine çok büyük görevler düşmektedir. Devletin taşradaki temsilcileri olan mülki idare amirleri aile içi şiddetin azaltılmasına yönelik eğitim seminerleri düzenleyebilirler, il ve ilçelerine konunun uzmanlarını çağırarak seminerler, konferanslar, paneller yapabilirler. Halk eğitim müdürlükleri vasıtasıyla ana-baba okulları açabilirler.

Bu güne kadar mülki idare amirleri bu konularda gerekli çabayı göstermemişlerdir. İçişleri Bakanlığımız, mülki idare amirlerini yetiştirirken bu kişilerin birincil olarak güvenlikten sorumlu olduklarına vurgu yapmaktadır. Ancak 30 yıldır devam eden terör olayları mülki idare amirlerinin birincil görevi olan güvenlikle ilgili sorumluluklarını başarıyla yerine getirip getirmediği konusunda akıllarda soru işaretleri bırakmaktadır.

Bakanlığımız mülki idare amirlerini yetiştirirken güvenlikten hemen sonra ekonomik kalkınma konusunda özellikle de kırsal kalkınma ve altyapı hizmetleri üzerinde durmaktadır. Mülki idare amirlerinin Bakanlığımız, il ve ilçelerinde Anayasa, kanun, tüzük, yönetmelik ve Bakanlıkların genelgelerine uyulması ve uygulanması konusundaki sorumlulukları üzerinde titizlikle durmaktadır. Ancak hiçbir zaman bu toplumun temel taşı olan aile konusu üzerinde durulmamaktadır. Halbuki bir toplumun çekirdeği ailedir. Nasıl ki bir meyvenin çekirdeği bozulursa artık o meyveden bir daha ürün alınmazsa, bir toplumun çekirdeğini oluşturan aile bozulmaya başladığı zaman toplumun geleceğinden ümitvar olmak mümkün olmayacaktır.

Aile içi şiddetin azaltılmasına yönelik faaliyetleri takip, organizasyon ve koordinasyon konusunda mülki idare amirleri bilfiil sorumlu olmalıdırlar. Bu konularla ilgili istatistikler tutulmalı ve teftişlerde sorgulanmalıdır.

İçişleri Bakanlığımızın bir konsept değişikliğine gitme zamanı gelmiştir ve geçmek üzeredir. Son zamanlarda çok fazla olmasa da intihar eden meslektaşlarımızın olması bunun önemli bir göstergesidir. Bizim meslektaşlarımız neden intihar ediyor? veya niye intihar etsin?

Çok iyi eğitim almış, yurtdışı tecrübe kazanmış, ülke şartlarına göre iyi ücret alan ve daha iyi ekonomik imkanlara sahip olan bu meslektaşlarımız gencecik yaşta neden intihar ederler? Acaba Bakanlığımız bu konuda bir araştırma yapıyor mu?

Dünyada yapılan araştırmalar şunu göstermiştir ki insanların ekonomik durumu iyiye (herhangi bir iflas vb söz konusu değilse), sosyal statülerinde ve kişisel yaşamlarında bir problem yoksa, sağlık sorunları da yoksa intihar etmelerinin tek nedeni vardır: Aile içi şiddet. Genç yaşta intihar eden arkadaşlarımızda da aile içi şiddetin en önemli faktör olduğunu düşünüyoruz.

Neler yapılabilir?

1. Anaokulundan başlayarak çocuklarımıza anne, baba kardeş sevgisini aşılayacak dersler verilmelidir.
2. İlköğretimin ikinci kademesinde; ergenlik değişimi, insanın kendini tanıması, çevresiyle barışık yaşaması ve bunun önemi konularında dersler verilmelidir.

3. Liselerde de artık yavaş yavaş ergenlik değişimiyle birlikte, aile ve ailenin kutsiyeti üzerine dersler konulmalıdır. Lise son sınıfta insan tipleri, evlilikte dikkat edilmesi gereken konular, çocuk yetiştirme gibi dersler anlatılmalıdır.

4. Üniversitelerin her bölümünde hiç olmasa en az bir saat zorunlu ders olarak aile, çocuk yetiştirme vb konularında dersler okutulmalıdır. Aile ve çocuk, her insanın yaşamı boyunca beraber olduğu vazgeçilmezlerdendir. Bu konularda vatandaşlar ne kadar eğitilse azdır.

5. Evlenecek gençlere, evlenmeden önce, 3-5 ay süreyle aile ve çocuk yetiştirmeye ilgili kurslara katılma mecburiyeti getirilmelidir. Neslin fiziki sağlığı için kan tahlili yaptıran devlet, onun ruhi sağlığı için eğitim de vermeli, onları hayata hazırlamalıdır.

6. Bayanların hamilelik dönemlerinde, anne-baba adayları olan eşlerin birlikte çocuk sevgisi ve çocuk yetiştirme konularında belirli bir süre eğitime katılmaları mecbur tutulmalıdır.

7. Her aileye her yıl veya 2-3 yılda bir ailede aile içi şiddetin yaşanıp yaşanmadığını tespit edebilecek testler uygulanmalıdır (sağlıktaki ETF'ler, Ev Halkı Tespit Fişi gibi). Bu testler uzmanlarca incelenmeli ve problemi olan ailelere derhal müdahale edilmeli, hukuki yaptırımlar, eğitim, rehabilitasyon vb. uygulanmalıdır.

8. Her aile bireyine yılda en az 3-5 defa aileyle ilgili seminere katılma zorunluluğu getirilmelidir.

9. Aile içinde şiddet uygulayan erkektir. Bu tür erkeklere yönelik her il ve nüfusu 50.000'i aşan ilçelerde erkek sığınma ve rehabilitasyon merkezleri açılmalıdır. Günümüzde mahkemeler eşine şiddet uygulayan erkekleri evden uzaklaştırma cezası

vermekte, ancak bu soruna çözüm getirmemektedir. Bu tür erkeklerin rehabilitasyon merkezlerinde rehabilite edilmeleri gerekmektedir.

10. Kadın sığınma evlerinde de kadınları rehabilite etmeliyiz. Ailelerde erkek şiddet uygulamakta, bunu tasvip etmemiz mümkün değil, ancak kadınlar da zaman zaman buna zemin hazırlamaktadırlar.

Örneğin; kadınlar evlerine kendi anne, baba veya kardeşleri geldiğinde yüzlerinde güller açarken, erkek tarafından birisi geldiğinde genelde yüzleri asılır ve evde problem çıkarabilirler. Bunun sonucunda ciddi anlamda aile içi şiddet ortaya çıkabilmektedir. Bu ve benzeri konularda kadınlar da eğitilmeli ve rehabilite edilmelidirler.

Toplumun önderleri ve devletin temsilcileri olan mülki idare amirleri aile içi şiddet gibi sosyal konular-

da kendilerini geliştirmeli, zaman zaman kendileri konuşmacı olarak seminerler, paneller ve konferanslar verebilmelidirler.

Aile içi şiddetin azaltılmasına yönelik faaliyetleri takip, organizasyon ve koordinasyon konusunda mülki idare amirleri bilfiil sorumlu olmalıdırlar. Bu konularla ilgili istatistikler tutulmalı ve teftişlerde sorgulanmalıdır. Mesela bir ildeki veya ilçedeki boşanmalar, intiharlar, aile içi şiddet vakaları, öğrenci vakaları yıllara göre artıyor mu azalıyor mu? Araştırılmalıdır. Şu ana kadar Bakanlığımızda böyle bir düşüncenin olduğunu tahmin etmiyoruz. Ancak toplumu sarsacak toplumsal olayların olabileceği gelecek yıllara şimdiden hazırlanmamız gerekmektedir. Ekonomik kalkınma, asayiş vb. çok önemlidir, ancak toplumun temel taşı olan aile bunlardan daha önemlidir.

Bir toplumda aile içi şiddet artıyorsa asayiş bozuluyor demektir. Ailelerde mutluluk yoksa ekonomik üretim çöküyor demektir. Boşanmalar artıyorsa sokağa terk edilen çocukların sayısında artış oluyor demektir. Bunların olmaması veya asgari düzeyde olması için aile içi şiddet konusunda hepimize önemli görevler düşmektedir.

Ceza hukukunda aile içi şiddete karşı cezalar belirtilmiştir. Ancak bunun yeterli olmadığı kanaatindeyiz. Daha farklı yaptırımlar da uygulanabileceğini düşünüyoruz. Örneğin 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 125' inci maddesinde disiplin cezaları belirtilmektedir. Kanuna göre memurun mesai saati dışında memur vakar ve haysiyetine yakışmayan davranışta bulunması kınama cezası gerektirmektedir.

Acaba Türkiye'de eşine şiddet uyguladığı için bu maddeden dolayı ceza alan bir memur var mıdır? Bunu uygulayan bir amir var mıdır? Buna benzer bir cezai müeyyide iş hukukuna konulamaz mı? Bankalar Kanununa, Kosgep Kanununa "eşine şiddet uygulayınca kredi verilemez veya hak ettiğinin yarısı verilir" diye bir ibare konulamaz mı? Bir sürücü alkollüken araba kullanırsa ehliyetine 6 ay süreyle el konulabiliyorsa, aynı ceza neden eşine şiddet uygulayan birisine verilmesin? Bir bakkal veya bir esnaf, eşine şiddet uyguluyorsa bir-iki gün iş yeri kapatma cezası verilemez mi? Hanutçuluktan 3-5 veya 15 gün iş yeri kapatılabilirse, eşini veya çocuğunu dövmek hanutçuluktan daha mı evladır bu ülkede?

KAYNAK

ALTIPARMAK, Ahmet. "Muğla Valiliği Çocuktaki Değişimi Anlama, Sağlıklı Aile ve Toplum İlişkilerini Güçlendirme Projesi". Muradiye Dergisi. S:20. Ankara. Güz 2009. / BARAN, Ziya-SÖZCÜER, Nursevim. (2009). Da Vinci'yi Bırakın Kendi Şifrenize Bakın, Bilgizivyon. İzmir. 276 S. / Doğu Batı Düşünce Dergisi. Cantekin Matbaacılık. İstanbul.S:43 (Ocak 2008). / DURMUŞ, Ayten. (2006). Geçimsizliğin Çözümü Var. Nesil Yayıncılık. İstanbul. 238 S. / KAYA, Canten. (2007). Evlilikte Mutluluğun Sırları. Kariyer Yayınları. İstanbul. 215 S. / TARHAN, Nevzat. (2007). Kadın Psikolojisi. Nesil Yayıncılık. İstanbul. 349 S. / TOKPINAR, Cemil. (2007). Ömür Boyu Aşk. Nesil Yayınları. İstanbul 270 S. / YAYMAN, Derya-ÇİMAT, Ali. (2006). Bütün Yönleriyle Ailenin Korunması, Muğla Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası Yayın No: 25. Karaca Ofset. Muğla. 522 S.